

روش محاسبه شاخص قیمت بر اساس سهام شناور آزاد (TEFIX)

بورس اوراق بهادار تهران

سرمایه‌گذاران و مسئولان بورس اوراق بهادار به منظور دستیابی به تصویر مناسبی از روند بازار و توانایی ارزیابی گذشته و در مواردی پیش‌بینی آینده، از شاخص‌های بورس بهره می‌برند. تجزیه و تحلیل دقیق‌تر روند قیمت در بورس اوراق بهادار محتاج شاخص‌هایی با کارکردهای گوناگون است و بدین سبب امروزه شاخص‌های بسیار متنوعی در بورس‌های معتبر جهانی محاسبه و منتشر می‌شوند. شیوه‌های محاسبه شاخص نیز در راستای کارایی بیشتر و ارایه تصویری دقیق‌تر از فرآیند عملکرد بورس، دستخوش تغییرات چندی شده است که تعدیل ملاک وزندهی یکی از مهمترین آنها است.

تغییر ملاک وزندهی شاخص و سهام شناور آزاد

استفاده از تعداد سهام منتشره در وزندهی شاخص در شرایطی که حجم درخور توجهی از سهام شرکت‌ها در اختیار سهامداران استراتژیک است و عملاً از چرخه معاملات خارج شده، کارایی نماگر قیمت را کاهش می‌دهد. از این رو استفاده از سهام شناور آزاد در وزندهی شاخص که توسط بسیاری از بورس‌های جهان نیز پذیرفته شده است، گزینه مناسبی به نظر می‌رسد. استفاده از درصد سهام شناور آزاد، علاوه بر افزایش دقت شاخص، مشکلات مربوط به احتساب مضاعف در محاسبه شاخص را که به دلیل مالکیت متقاطع در شرکت‌ها ایجاد می‌شود را مرتفع می‌سازد. برای محاسبه ضریب سهام شناور آزاد نیز روش‌های استاندارد از قبیل مورگان استنلی و اس اند پی موجود است که بورس تهران نیز از چند سال پیش محاسبه نرخ سهام شناور را با استفاده از روش اس اند پی و اعمال تعدیلاتی آغاز کرده است که این نرخ‌ها در زمینه محاسبه شاخص نیز قابل استفاده است.

سهام شناور آزاد، بخشی از سهام شرکت است که در اختیار سهامداران راهبردی نیست و در صورت پیشنهاد قیمت مناسب برای فروش ارائه خواهد شد. با این فرض، در محاسبه سهام شناور آزاد، تعداد سهام متعلق به دارندگان سهام راهبردی، از تعداد کل سهام موجود کسر می شود. دارندگان زیر به شرط داشتن ۵ درصد سهم، سهامدار راهبردی شناخته می شوند:

- سهام نگه‌داری شده توسط هر یک از سهامداران
- سهام متعلق به سهامداران خانوادگی (اقوام نسبی درجه اول از طبقات اول و دوم)
- سهام متعلق به اشخاص حقوقی هم گروه با مالکیت مستقیم یا غیرمستقیم

تعریف شاخص TEFIX

شاخصی است که به صورت میانگین وزنی و بر اساس سهام شناور آزاد محاسبه می شود و عملکرد تمام شرکت بزرگ پذیرفته شده در بورس تهران را اندازه‌گیری می کند.

پایه شاخص

تاریخ پایه شاخص ۱۳۸۷/۱۲/۵ و مقدار آن ۱۰۰۰ است.

محاسبه شاخص قیمت

شاخص قیمت به صورت میانگین وزنی و بر اساس تعداد سهام شناور آزاد و از تقسیم ارزش بازار تعدیل شده شناور به ارزش پایه به دست می آید:

$$I_t = \text{base level} * \frac{\sum_{i=1}^n P_{it} * Q_{it} * f_{it}}{b * adj}$$

که در آن:

$$1000 = \text{Base level}$$

$$n = \text{تعداد سهام موجود در مجموعه شاخص}$$

$$P_i = \text{قیمت که به صورت میانگین وزنی تعیین می شود}$$

$$Q_i = \text{تعداد سهام منتشره شرکت}$$

$$f_i = \text{ضریب شناور آزاد}$$

$$b = \text{پایه شاخص}$$

$$adj = \text{ضریب تعدیل پایه شاخص}$$

قیمت‌های تعادلی و تعدیل پایه شاخص

موارد تعدیل پایه شاخص و شیوه انجام آن برای شاخص قیمت بر اساس سهام شناور آزاد، همانند شاخص قیمت است. تعدیل درصد سهام شناور آزاد نیز به صورت فصلی انجام می‌شود. در مواقعی که تغییرات درصد سهام شناور در بازنگری دوره‌ای مساوی یا بیشتر از ۵ درصد باشد، پایه شاخص تعدیل خواهد شد.

$$\text{New Base} = \text{Old Base} \times (\text{Free-float adjusted market value on the adjustment date} \pm \text{adjustment amount}) / \text{Free-float adjusted market value on the adjustment date}$$

شاخص بازده کل

شاخص بازده کل (قیمت و سود نقدی) بر اساس سهام شناور آزاد نیز همزمان با محاسبه شاخص قیمت، محاسبه و منتشر می‌شود

سایر موارد

با توجه به تعدیل قیمت پایانی بر اساس توزیع سود نقدی در سامانه معاملات، شاخص فعلی نمایان‌گر بازده کل (قیمت و سود نقدی) است اما در آینده نزدیک و با محاسبه شاخص قیمت، شاخص شناور آزاد به هر دو صورت قیمت و بازده کل محاسبه و منتشر می‌شود.